

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Dubium III. Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actus
indifferens transeat per accidens in mortale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42521

tatis predominantem, & consequenter gratiam manere, quamdiu nullum peccatum mortale habitualiter, fixè & permanentè in anima prædominatur, licèt aliquis ex metu, cum renitentia, ex violenta tentatione vel passione per modum transeuntis consentiat in opus de se graviter malum, si statim pòst illi summè displiceat; id quòd tum censeatur in fundo animæ habitualiter permanere idem status charitatis prædominantis. Sed doctrina illa est falsissima, alioquin sic excusabuntur sæpissime deliberata dubia in fide, blasphemix, detractiones, delectationes & desideria turpissima, possunt enim hæc peccata mortalia committi ab homine justo, vel ex metu, uti fecit S. Petrus; vel cum renitentia, uti faciunt, quos remordet conscientia; vel ex ardore concupiscentiæ &c.; & licèt statim pòst summè displiceant, certum tamen est fuisse mortalia, cum peccatum mortale possit in momento admitti, nec dubium est, quin statim immoriens tali peccato, esset æternum damnandus.

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actus indifferens, transeat per accidens in mortale.

Quinq; modis id fieri communiter, docet Sanch. &c. 1. Ratione finis adjuncti. 2. Ratione finis ultimi. 3. Ratione contemptus. 4. Ratione scandali. 5. Ratione periculi. De singulis dicam breviter.

O s

Resp.

» Resp. I. Peccatum veniale transit in mortale, ratione finis adjuncti; ut si quis leviter mentiatur ad copulam carnalem extorquendam: quia cum finis mortalis amittitur, mortale est: Non tamen necessarium est in Confessione exprimerere illud mendacium, sed solum desiderium fornicationis, quia seclusa malitia mortali finis, manet veniale.

» Resp. II. Transit item in mortale ratione nimii affectus in rem aliquam, ut si v. g. ultimum finem in ea constituas. Ad quod non sufficit valde intensè & vehementer ferri in objectum; sed requiritur, ut appetitativè illud ita aestimet, saltem virtualiter, ut paratus sit ejus causâ transgredi præceptum obligans sub mortali: ut si quis ita inordinatè afficiatur ad fabulas, lusus, personam, ut malit festo emittere Sacrum, &c. quàm illis privari. Notat autem Bon. hunc affectum, non tantum habituales, sed actuales esse debere, ut peccatum contrahatur, quia non imputatur ad culpam id, ad quod committendum, habitu tantum es paratus.

» Resp. III. Peccatum veniale fit mortale, ratione contemptus absoluti & formalis.

» Dico autem, contemptum absolutum & formalem, quando nimirum ideo formaliter & absolute præceptum violatur, quia ipsi, aut Superiori subijci renuis, quod est peccatum superbix consummata; vel quando ideo non vis obedi- re præcepto, quia præceptum est, & est peccatum inobedientix formalis, quorum utrumque graviter pugnat cum charitate debita Superiori. Ex quibus resolves:

» I. Non est mortale, si velis quidem obedire

& subijci absolutè, nolis tamè hìc & nunc in re³⁰
modica; aut si auctoritatem legis, vel præcipi-³⁰
entis admittas, executionem tamen hìc & nunc³⁰
contemnas. Ratio, quia non est contemptus³⁰
absolutus & simpliciter, sed tantùm secundùm³⁰
quid.

II. Si præcisè ex indignatione, malitia, prava³⁰
consuetudine, aliave causa, præceptum viole-³⁰
tur, & non ex contemptu potestatis Superioris,³⁰
non est mortale; quia non est contemptus for-³⁰
malis, sed tantùm interpretativus.

III. Est mortale, facere vel omittere aliquid³⁰
ex contemptu justæ legis humanæ; item ex con-³⁰
temptu Dei præcipientis, vel etiam consulentis³⁰
(quod præterea tacitam blasphemiam continet,³⁰
quasi Deus inutilia præciperet aut consuleret;)³⁰
& denique facere aliquid ex contemptu Prælati³⁰
ut sic, & ut à Deo auctoritatem habentis; non³⁰
tamen ut talis hominis, indocti, imprudentis,³⁰
imperfecti: quia hoc posterius, non est contem-³⁰
nere absolutè & simpliciter, sed tantùm secun-³⁰
dùm quid. *Vid. Sanch. 1. mor. c. 5. Bon. de peccat. d. 29*
2 q 3. p. 5.

Resp. IV. Peccatum, vel opus indifferens, ha-³⁰
bens mali speciem, transit per accidens in mor-³⁰
tale, si ruina per illud proximo causanda sit³⁰
mortalis. Ratio; quia tali operi superadditur³⁰
aliquid graviter repugnans charitati. *V. dicta de*³⁰
scandalo & Fill. t. 11. n. 252.

Resp. V. Veniale, vel opus indifferens, transit³⁰
in mortale, ratione periculi incidendi in mor-³⁰
tale, quando quis sine sufficienti cautela aut³⁰
necessitate aliquid facit, per quod veniat in³⁰
mortale, ac proximum periculum peccandi³⁰
mor-

»mortaliter: quia talis salutem animæ contem-
 »nit, cum tam probabili ejus periculo temere
 »se exponat. Unde in Confessione explicanda est
 »species peccati, cujus periculo se objecit, quia
 »eodem genere peccati peccavit. Proximum au-
 »tem periculum censetur, quod frequenter ho-
 »mines similis conditionis in peccatum mortale
 »inducit.

A D D E N D A.

237. Q. 44. Quid præterea notandum circa contemptum,
 & seqq.

§. 1. Contemptus, in genere, est vilis æstima-
 tio rei, quam si res mereatur, contemptus non
 erit reprehensibilis, sic enim rectè contemimus
 divitias in comparatione cum virtute; si verò
 res non mereatur vilem suæ æstimationem, erit
 contemptus imprudens, & de illo hic agitur.
 Potest autem esse duplex, vel materialis, quem
 alii vocant virtualem, vel formalis. Tunc est
 materialis, si quid re ipsa vilipendatur, v. g. si
 postponatur alteri, cui deberet præferri, ita ta-
 men, ut directè non intendatur illa vilipensio
 seu postpositio; & talis contemptus Dei reperit-
 tur in omni peccato mortali. Tunc est formalis,
 si vilipendatur, directè intendendo illam vili-
 pensionem.

238. §. 2. Potest aliquid fieri ex contemptu, vel
 negativè vel positivè, tunc negativè agitur ex
 contemptu, si voluntariè negligatur iusta æsti-
 matio, quæ si adesset, non fieret aliquid, & tunc
 propriè non agitur ex contemptu, sed potius
 cum aliquo contemptu, quia contemptus non
 influit positivè in actionem, sed habet se tantùm
 negativè,

negativè, tanquam removens prohibens, id est, removet debitam æstimationem, quæ si adesset, prohiberetur actio, ergo contemptus formandæ debitæ æstimationis habet se tantùm negativè ad talem actionem. Tunc agitur positivè ex contemptu, si contemptus existat & moveat ad actionem, ita ut actio assumatur velut medium ad contemptum exerceadum vel ostendendum, & tunc propriè dicitur agi ex contemptu.

§. 3. Contemptus formalis potest esse vel in- 229.
ternus tantùm vel simul externus: Internus tantùm, est iudicium, quo quis reputat alterum vilem, directè & exercitè saltem intendendo habere pro tali, totaque libertas & moralitas hujus iudicii habetur ab actu voluntatis qui illum imperat vel in eum consentit, uti libertas & moralitas hærescos habetur ab actu voluntatis illam imperante vel in eam consentiente; atque ex illo iudicio & ista volitione fit unum, quod est contemptus internus, in genere moris completus & internè consummatus. Potest autem esse etiam alia volitio ponendi externam actionem, quæ ostendatur contemptus, & hæc secunda volitio dicitur contemptus affectivus, ex cuius imperio si ponatur actio talis externa, hic contemptus affectivus per hanc actionem completur in ratione contemptus externi. Quod si poneretur actio externa de se apta contemnere, v. g. risus, attamen sine hoc imperio voluntatis, sive, non eo fine, ut contemptus internus, qui tunc adest, exerceatur, hæc actio externa non denominaretur contemptus externus, quia non fieret ex contemptu formali, sed tantùm cum illo.

240. §. 4. Contemptus formalis Dei Legislatoris aut legis divinæ etiam minimæ, est mortale et toto genere, quia derogat supremæ potestati & authoritati Dei, quæ respectu omnium legum est eadem & semper infinitè digna æstimari; putatque *Oviedo* *controv.* 3. p. 5. n. 68. semper simul adesse errorem in fide & blasphemiam, quia sic contemnens judicat, vel Deum æstimatione, vel legem Dei observatione esse indignam, quod est erroneum in fide & blasphemum: alii tamen apud *Herincx* d. 7. n. 63. putant posse aliquem practicè velle aliquid agere in despectum Dei, quamvis talem internum errorem non habeat, sicuti aliquis sine errore interno potest velle exercere actum externum idololatriæ.

241. *Obji.* Si mendacium ex contemptu Dei sit mortale, ergo idem peccatum est veniale & mortale, hoc autem implicat, quia veniale & mortale habent proprietates oppositas. *R.* *Oviedo* p. 7. n. 95. vult dici mortale tantum, quia malitia actus desumitur ex omnibus circumstantiis in & extrinsecis tanquam uno objecto adæquato, intra quod si sit aliquid grave, ratione illius actus dici debet absolutè mortalis. Etiam dici potest cum *Tann.* esse veniale & mortale positivè, id est, esse difforme legi uni leviter & alteri graviter obliganti, ideoque esse veniale respectu unius legis, & mortale respectu alterius; sed non est veniale aut mortale negativè, id est, non est difforme legi vel tantum leviter vel tantum graviter obliganti, hinc proprietates, quæ videntur oppositæ, debent explicari præcisè per respectum ad legem unam leviter & ad alteram graviter obligantem.

Inst. Implicat idem esse physicè leve & grave, parvum & magnum, ergo etiam implicat idem esse tale moraliter. *R.* 1. Quamvis idem non possit esse physicè leve & grave &c. absolute aut respectivè ad eandem rem, potest tamen esse tale respectivè ad diversa, nam tripodium est leve respectu centipondii, & est grave respectu semipondii; homo est parvus respectu turris, & est magnus respectu formicæ; tamen *R.* 2. n. conseq. Disparitas est, quòd esse physicè leve inferat negationem gravitatis; esse physicè parvum includat negationem majoris extensionis, eò quòd sit figura, nihil tale est in illo, quòd dicitur leve vel grave, parvum vel magnum moraliter, quia tantùm significat esse contra legem leviter obligantem, cum quo stat esse posse simul etiam contra aliam legem graviter obligantem, sicuti idem furem rei sacræ est contra legem justitiæ & religionis.

§. 5. Contemptus formalis humani legislatoris ut talis, idest, ut habentis potestatem legis ferendi; item contemptus formalis legis ut procedentis à tali potestate, est mortale ex toto genere, quia contemnitur homo ut vices Dei gerens, aut contemnitur lex hominis ut informata lege Dei, ergo hoc ipso contemnitur sapientia & auctoritas Dei, à quo est omnis potestas legis ferendi & obligatio legis, quique ideo dicit *Luce 19. v. 16. Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit: sic autem contemnere sapientiam vel auctoritatem Dei, semper est gravissima irreverentia, uti patet.*

§. 6. Contemptus formalis humani legislatoris, in quantum hic est persona privata, quæ judicatur

catur esse vilis, v. g. imprudens, malitiosa, passionata &c. potest esse vel nullum, vel veniale, vel etiam mortale peccatum, prout motiva sic judicandi erunt, vel absolute gravia, vel minde gravia, vel nulla. Ratio est, quia potest in homine legislatore esse tale aliquid contemptu dignum, unde sicuti iudicium circa malum proximi potest esse, vel prudens, vel leviter aut etiam graviter temerarium, ita etiam hic: & putant *Lessius De Just. l. 1. c. 46. n. 45. & Spov. in Th. mor. p. 1. t. 1. c. 7. n. 58.* plerumque fore mortale. Quod si hoc iudicium, quod de Legislatore humano habetur, manifestetur aliis, quamvis forte sit prudens & verum, adhuc facilius poterit peccari graviter, sicuti peccatur per detractionem, si iudicium de occulto adulterio alicujus manifestetur aliis; quod magis valet in nostro casu, quia est specialis obligatio cuique secundum statum & dignitatem suam prestandi reverentiam, contra quam specialiter peccat, qui exterius contemnit Superiorem.

Obji. Si homo contemnatur ut ferens legem imprudentem, contemnitur ut legislator, ergo vel hoc est semper mortale, vel dicendum est, non semper esse mortale, si contemnatur homo ut Legislator, ita *Arriaga. B.* Homo ut Legislator potest intelligi strictè, si nempe reduplicatio cadat super formam, quæ est potestas legislativa, ideoque faciat unum ex his sensibus, potestas legislativa hominis, homo & potestas legislativa, homo ratione potestatis legislative contemnitur. Potest etiam intelligi latè, & potius specificativè, si reduplicatio cadat super solum hominem, & non super potestatem legislativam, ideoque

NON

non faciat unum ex dictis sensibus, sed hunc, homo contemnitur, qui ideo est legislator, quia habet potestatem legislativam, & tum contemptus cadit super solum hominem, qui contemnitur propter imprudentiam vel aliam malitiam, non autem propter potestatem legislativam: si contemneretur ut legislator in primis sensibus, esset semper mortale, non autem in posteriore sensu.

§. 7. Contemptus formalis legis humanæ, 244
secundum hoc, quod lex est ab homine, potest esse, vel nullum, vel veniale, aut mortale peccatum, quia cum Legislator humanus errare possit, iudicium de hoc, quod lex sit imprudens, malitiosa, vel injusta, poterit esse, vel prudens vel venialiter aut mortaliter temerarium, prout erunt motiva, ex quibus formatur; & hic valent eadem, quæ dicta sunt n. 243.

§. 8. Contemptus formalis materiæ quantumvis levissimè præceptæ à Deo, potest esse 245
peccatum mortale vel veniale, nam si quis contemnat talem materiam veluti inutilem & vanam, est mortale ex toto genere, imò est error in fide & blasphemis, si iudicetur aut dicatur, Deum posse inutilia aut vana præcipere: Quod etiam valet de materiis consiliorum divinorum, uti rectè Oviedo n. 72., hoc ipso enim, quod sint consilia divina, sunt de meliori & majori bono. Si autem aliquis contemnat materiam levem, & 246
ideo peccet, quia levis est, videtur peccare tantum venialiter, quia re ipsa est levis & vilis respectivè ad materiam gravem, & cum illo contemptu fiat iudicium, quod sit utilis ad salutem & meritò observari deberet; Item voluntas non contemnenda eam, si esset gravis, ideoque non

apparet, unde refunderetur malitia gravis in totalem contemptum.

347. §. 9. Contemptus formalis materiae praeceptae ab homine potest esse peccatum, vel leve, vel nullum, vel etiam mortale, quia erit leve, si ideo contemnam & peccem, quia est levis, uti dictum est n. 246. Item, si temerè judicem esse vanam & inutilem, non videtur esse plùs quàm veniale, eùm hæc imprudentia, de qua Superiorem arguo, sit in re levi. Nullum erit peccatum, si habeam prudens motivum hoc judicandi, quod tamen rarissimè præsumi potest, eùm possessio semper sit pro legislatore, qui causas aliunde iustas imperandi habere potest. Denique si materiam quantumvis levem contemnam, quia est materia hujus vel illius virtutis, v. g. si fabulas mihi à Superiore prohibitas exerceam ex formali contemptu honestatis, quæ est in virtute taciturnitatis, est mortale ex toto genere, quia graviter dissonat à natura rationali, ut contemnat honestas in se supernaturalis, quæ in se est participatio aliqua naturæ divinæ: atque hoc tenet materia cujuscumque virtutis. Ex dictis,

348. §. 10. Inferuntur seqq. 1. Peccatum formalis contemptus malè ab aliquibus confunditur cum peccato ex malitia vel ex consuetudine, nam ex malitia & consuetudine peccari potest tantum venialiter, etiam contra Deum: E contra potest esse formalis contemptus, quando peccatur ex passione & sine consuetudine.

349. 2. Peccatum contemptus etiam malè confunditur cum inobedientia formali, nam potest dari peccatum contemptus contra sola consilia, aut contra honestatem virtutis hinc & nunc non ob-

obligantis, uti dictum est n. 245. & 247, Illa tamen inobedientia, quâ quis legem transgreditur ex motivo non obediendi, sive, quia non vult subjici potestati imperantis, vix erit sine contemptu, hinc post *S. Th.* docet *Cajet*, quod peccare ex contemptu duo importet, nempe actum peccati, & causam peccati, actum quidem, uti frangere silentium; causam, scilicet actum voluntatis renuentis subjici Regulæ: Rectè tamen notat *Eliz.* l. 3. q. 14. §. 2. nolle subjici legi vel Regulæ, esse re ipsa nolle eam servare, potest autem quis, etiam frequenter, eam violare, & ideo non peccare ex contemptu, quia nempe retinet voluntatem absolutè & universim eam observandi; sed si eam integram & universim servare nollet, etiam nollet subjici, & peccaret ex contemptu, saltem negativè, quod *Eliz.* putat sufficere ad peccatum contemptus. Docet autem *Rhod.* d. 1. q. 3. l. 4. §. 3. etiam talem inobedientiam formalem semper esse mortalem, quia nolle agnoscere potestatem à Deo constitutam, est se Dei auctoritati directè opponere, quod semper est mortale: Si tamen fieret tantum ex motivo non obediendi hic & nunc, sive nolendo se in hac re subjicere, de cætero agnoscendo potestatem imperantis, esset peccatum inobedientiæ formalis, mortale vel veniale, prout materia præcepti esset gravis vel levis.

1. Si transgrediar legem ex quadam amaritudine, v. g. ex hoc affectu, quia non volo imperantem afficere solatio, quod haberet, si lex observaretur, etiam non est propriè contemptus formalis, raro tamen aberit, ac semper est peccatum, & quidem erit mortale, si affectus ille sit circa Deum imperantem, nam vel est odium

P 2

Dsi,

Dei, vel est odio propinquum, & de se graviter disconvenit naturæ rationali, uti rectè *Ovied. n. 77.* Si autem affectus ille sit circa hominem imperantem, poterit esse veniale ex parvitate materiz, quia odium & displicentia circa hominem sæpe est venialis tantum. Quod si animus effectalis, ut diceret, jam nolo facere, quia ipse vult, ut faciam, omnino videtur adesse formalis contemptus Superioris, hinc erit mortale.

251. 4. Si contemptus sit circa Deum vel ejus præcepta, est peccatum contra religionem, quia religio Deo debita obligat exhibere honorem & non despiciere potestatem ejus legislativam: Si sit circa parentes, est contra pietatem: Si sit circa Superiores, est contra observantiam; non tamen est semper formaliter contra obedientiam, quia potest despici Superior, licet ejus præcepta non despiciantur: Si sit circa personas alias, est contra justitiam, quia ex justitia debetur cuilibet honor, reverentia & æstimatio juxta suum meritum, & ideo contemptus personæ non Superioris potest esse mortale vel veniale vel nullum peccatum, secundum dicta n. 243.

252. Q. 45. Quid addendum sit circa obligationem vitandi pericula & occasiones peccandi. R. Seqq.

§. 1. Periculum peccati, est aliquid inclinans seu disponens ad peccatum. Hoc periculum potest esse proximum vel remotum: Proximum dicitur, quod habet frequentem conjunctionem cum peccato: Remotum, quod non habet frequentem conjunctionem cum peccato. Similiter occasio proxima dicitur, quæ homines simili conditionis frequenter inducit ad tale peccatum, vel de qua per experientiam constat, quod

in peccatum communiter inducat: Remota est, quæ quamvis aliquo modo inducat, tamen non habet frequentem conjunctionem cum peccato, uti AA. communiter cum *Gob. in Exp. T. 7. n. 515.* Notat autem rectè *Lugo De Pœn. d. 14. n. 162.* periculum vel occasionem non ideo dici proximam, quod inter ipsam & peccatum nihil mediet, plerumque enim mediat aliquid, v. g. tentatio, aspectus, alloquium &c., sed ideo dicitur proxima, quia inter ipsam & peccatum communiter nihil intervenit, quod impediat peccatum.

§. 2. Periculum aliud est absolutè proximum, aliud respectivè tantùm. Absolutè proximum est, cui ex natura sua convenit habere frequentem conjunctionem cum peccato, & ideo dicitur intrinsecè periculum, quia apud quemcumque hominem solet esse conjunctum cum peccato, sic deliberatus tactus pudendorum alienorum, cum mora aliqua & sine necessitate factus, censetur omni homini non conjugato esse periculum proximum peccati, saltem per delectationem turpem. Respectivè proximum est, cui ex varia conditione hominum convenit quandoque habere, & quandoque non habere frequentem conjunctionem cum peccato, ideoque dicitur extrinsecè periculum. Hoc periculum respectivum iterum est duplex, aliud, quod respectu plerorumque hominum est proximum, sæpe tamen est remotum respectu pauciorum, v. g. respectu hominum valde piorum aut valde cautorum; & tale periculum est fixus aspectus rei turpis. Aliud, quod respectu pauciorum hominum est proximum, & respectu plerorumque

est tantum remotum, & tale quid est colloquium cum muliere : In dubio autem, an aliquid huic vel illi homini sit periculum respectivè proximum, si consideratâ naturâ objecti & conditione personæ nihil certò determinari possit, dicendum est esse huic tale periculum, quale est plerisque, unde si plerisque est periculum proximum, censeri debet etiam huic esse, donec constet de ipsius firmitate per experientiam, in qua communiùs vincat. E contra si plerisque est remotum, debet etiam huic censeri esse tale, donec de ejus fragilitate constet etiam per experientiam, in qua, non unâ vel alterâ tantum vice, sed communiùs vincatur, ubi enim non constat de exceptione, standum est communi regulâ præsumptionis, quæ est ex communiter contingentibus, *Ovid. controv. 3. m. 148.*

§ 3. Periculum proximum, aliud est materiale, aliud formale; Materiale est, quod de se, secundum circumstantias suas extrinsecas, solet esse conjunctum cum peccato, quamvis non jungatur ob specialem conditionem subiecti. Formale est, quod hic & nunc considerat omnibus circumstantiis extrinsecis & intrinsecis solet esse conjunctum cum peccato; unde materiale periculum, est occasio externa, quæ secundum se solet esse conjuncta cum peccato; Formale, præter occasionem externam includit tales circumstantias, ut his omnibus consideratis existimetur hic & nunc fore conjunctum cum peccato, consequenter ut aliquid sit Titio occasio proxima peccandi, non est satis, quòd de se sit tale quid, ut alii in eadem constituti frequenter peccent, sed præter occasionem talem exter-

ternam requiritur, ut simul respectu Titii ad sit formale periculum peccandi, nam fieri potest, ut duo in eadem domo habitent, & conversentur cum eadem persona, quorum unus, quis ad ejusmodi peccatum pronus est, sit in occasione proxima, alter autem non, qui vix ad talia movetur, aut qui novit se contra tentationes munire.

§. 4. Periculum formale potest esse, vel certum, vel probabile, vel leve. Tunc est certum, quando quis firmiter sibi persuadet se in tali occasione peccaturum. Probabile est, quando non quidem ita firmiter, attamen ob prudens motivum merito credit & valde timet, ne cadat, v. g. quia occasio est valde alliciens, & ipse novit suam fragilitatem. Leve est, quando non putat quidem se peccaturum, timet tamen aliquo modo, seu suscipiatur, & fieri possit, ut caderet. Practicè loquendo putat *Gob. n. 527.*, eum, qui scit, si decies accedat tale consortium, se octies vel septies cadere, periculum illi esse moraliter certum; si autem ter aut quater solum cadat, esse periculum tantum probabile, (: quod etiam dicit *Caram.*, quamvis quinquies cadat, si etiam quinquies non cadat) si autem nunquam cadat, aut fortè semel, sed rarè, & potiùs veluti casu, erit periculum leve.

§. 5. Peccat graviter vel leviter, prout materia peccati fuerit gravis vel levis, qui se exponit periculo formali & certo peccandi formaliter, sive hoc periculum sit absolutè, sive respectivè proximum, uti tenent omnes, nec contrarium esse *Gobas in Quin. tr. 5. c. 45, n. 49.*, persuadere conatur *vindex illius, p. 2.*, ad prop. 25. Sed

quidquid senserit Gob., parùm refert; Quid dixi, colligitur ex Scriptura, Eccli. 3. v. 27. Qui amat periculum, peribit in illo; Item ex his propositionibus ab Inn. XI. damnatis, 62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit. 63. Licitum est querere directè occasionem proximam peccandi pro bono spiritali vel temporali, nostro vel proximi. Ratio est, quia qui vult tale periculum, censetur velle peccatum, quod cum illo periculo est conjunctum, ergo contrahit malitiam illius peccati: Deinde quia præceptum prohibens peccatum, etiam prohibet velle hoc, quod proximè & moraliter est conjunctum cum peccato, sicuti præceptum prohibens finem, etiam prohibet media ad talem finem ducentia, ergo qui exponit se periculo formali & certo peccati, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum, & consequenter admittit malitiam talem, qualis est in ipso peccato.

Obji. Si quis teneatur vitare periculum proximum, etiam tenebitur vitare remotum, nam pono Titium per experientiam scire, si semel aspiciat virginem, se magis & magis trahi ad aspiciendum & concupiscendum eam; item per experientiam scire, si octies aspiciat, se solere concupiscere: hoc supposito sic argumentor, aspiciere octies est peccatum, ergo etiam aspiciere septies, ergo etiam aspiciere sexies &c., *Prob. conseq.* Ideo aspiciere octies est peccatum, quia est periculum proximum peccati, sed aspiciere septies etiam erit periculum proximum peccati, quia aspiciere septies est exponere se periculo proximo periculi proximi, atqui exponere se

peril:

periculo proximo periculi proximi est peccatum, quia sicuti exponere se periculo proximo peccati est peccatum, quia periculum proximum peccati est moraliter peccatum, adeoque qui vult illud, censetur velle peccatum, sic exponere se periculo proximo periculi proximi erit moraliter velle periculum proximum, quod moraliter est peccatum, ergo. Quod aspectus septimus sit periculum proximum aspectus octavi, probatur inde, quia nullus gradus mediat, & quod saepius aspicit, semper magis trahitur: vel determina quemcumque gradum periculi, qui erit ultimus in ratione periculi remoti ascendendo, dicam esse absolutè gradum periculi proximi, quia est periculum proximum periculo proximo. R. Aspectus septimus est ad summum materialiter tantum proximum periculum, vel per se, quia Titius per experientiam scit se per aspectum septimum non solere induci in octavum, vel per accidens, quia non advertit aspectum septimum esse periculum proximum respectu octavi: sicuti qui per experientiam scit octavam p̄ntam sibi esse periculum proximum ebrietatis, quamvis septima sit proxima ad octavam, tamen bibendo septimam, non peccat peccato ebrietatis, vel per se, quia per experientiam habet, quod septima non inebriet, vel per accidens, quia si inebriet, ipse invincibiliter ignorat se per septimam inebriari, sed prudenter putat tantum fieri per octavam. Nec obstat, quod nullus gradus mediet inter septimum & octavum, nam ratio periculi proximi non desumitur ab eo, quod nihil mediet, uti diximus n. 252., sed quod communiter nihil interveniat, quod impediatur conjunctio-

nem, hinc autem communiter aliquid intervenit, uti supponi debet.

- § 6. Similiter peccat graviter vel leviter, qui se exponit formali, quamvis tantum probabili periculo peccandi formaliter, uti rectè *Eliz.* l. 3. q. 15. §. 3. & seq. *Cardenas* in 1. Crisi d. 18. & in 2. Crisi diss. 40., & alii contra *Caram.* *Mura.* *Lumb.* *Hozes*, *Spor.* de Pœn. n. 324. *Gob.* n. 516.; videtur autem colligi ex damnatione propositionum n. 156. relatarum, quia talis directè quærit, aut saltem non fugit occasionem proximam peccati, & quidem conjunctam cum periculo formali peccandi formaliter. Ratio est, quia ille peccat, qui se exponit formali periculo & certo peccandi formaliter, uti dictam est n. 256.; Ergo etiam, qui se exponit periculo probabili. *Prob. Conseq.* applicando rationes ibi allatas: quibus adde hæc, quia ideo, inter cætera, peccat ille, qui se exponit periculo certo, quia vult præsens malum animæ, quod nemo potest prudenter velle, sed idem est de periculo probabili; ergo. *Prob. min.* Periculum probabile animæ, etiam est præsens malum animæ, sicuti periculum probabile damni corpori, quale esset desilire ex alta fenestra, aut velle cum armis occurrere leoni, censetur præsens malum corporis, hinc qui illud temere vult, peccat, ergo multò magis periculum probabile damni animæ etiam est præsens malum animæ, & qui illud vult, peccat: hoc autem inter utrumque est discrimen, quod possit esse rationabilis causa volendi tale præsens malum corporis, v. g. ad salvandam vitam, quæ aliunde tolleretur, & contra non possit esse rationabilis causa volendi

sibi p
& fa
tio,
aut h
nostr
rsre
man
lo fo
quoc
prode
vros
Ob
ibi p
in ali
am p
aus h
prob
in se
peric
turu
babi
tale
ibi e
tur p
nom
illuc
pecc
anti
peri
su d
cert
secu
cenc
prob
sibi

sibi præsens malum animæ, uti ratio ipsa dicitur, & satis convincitur ex propositionibus damna-
tis, nam in illis dicitur, quod nec causa utilis
aut honesta, nec bonum spirituale vel temporale,
nostrum aut proximi sufficiat, ut licitè quis qua-
rere possit, aut non fugere occasionem proxi-
mam peccati, saltem si sit conjuncta cum pericu-
lo formali peccandi formaliter: & huc facit,
quod dicitur *Matt. 19. Marci 8. Luca 9.*, *Quid
prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ
verò suæ detrimentum patiatur? ergo.*

Obji. Ubi periculum est tantum probabile,
ibi probabile est non esse periculum, ergo sicuti
in aliis materiis licitum est sequi unam sententi-
am probabilem relicta alia, ita & hic. *R. N. ant.*,
aut si vis, distinguo, ubi periculum est tantum
probabile, ibi probabile est non esse periculum,
in se & in existendo, n, ibi probabile est non esse
periculum quoad effectum sive peccatum secu-
turum, *c. ant. & n. conf.*, Ubi periculum est pro-
babile, ibi non est probabile, quod non detur
tale periculum, sed certum est, & supponitur
ibi esse periculum, illud autem periculum dicitur
probabile solummodo ratione effectus, quia
non est certum, sed tantum est probabile, quod
illud periculum sit futurum conjunctum cum
peccato: sicuti si quis sumat venenum & simul
antidotum contra venenum, certum est ibi esse
periculum probabile mortis, quamvis hoc sen-
su dicatur periculum probabile, quia non est
certum, sed tantum probabile, quod mors sit
secutura, sed quod probabile sit vim veneni vin-
cendam per vim antidoti: quod si alicui esset
probabile, quod hic & nunc non esset periculum
pro-

pro-

probabile lapsus, posset deponere dubium, & sibi formare conscientiam practicam, quod liceret ipsi hoc operari, nam formando sibi conscientiam practicam per iudicium prudens & reflexum tollit omne periculum formaliter peccandi, & tantum se exponit periculo peccandi materialiter, quod non tenetur vitare, secundum dicta l. 1. n. 339. E contra ubi supponitur esse periculum probabile peccandi formaliter, qualecumque mihi formem iudicium, illud periculum peccandi formaliter manebit, neque probabile est mihi, quod non peccem me exponendo illi periculo formaliter peccandi, ergo nunquam poterō me illi exponere. Dixi, non esse probabile mihi, nam qui iudicaret sententiam *Caram* & aliorum nostræ oppositam, probabilem esse, non peccaret formando sibi conscientiam practicam secundum illam, sed hoc per accidens esset.

258. §. 7. Simili modo peccat, qui se exponit formali periculo peccandi aliquo peccato indeterminate prævito, v. g. scio me solere peccare, vel per luxuriam, vel per distractionem, vel alio modo, quoties familiariter ago cum Titio, æquè teneo hoc formale periculum vitare, atque si illa familiaritas esset formale periculum determinatè solius luxuriæ, uti rectè *Lugo* n. 162. *Aversa* de Pœn q. 11. l. 3. *Herincx* De pecc. d. 7. n. 66. *Bosco* de Pœn. d. 7. l. 4. n. 282. & alii communiter contra *Suar. Fill. Palav.* l. 7. n. 291. Ratio est, quia velle peccatum aliquod, in communi cognoscendo plura, æquè aut magis melius est, quàm velle aliquod in particulari, prior enim voluntas est indifferens & parata ad plura,

ergo

ergo potius magis peccat. Limitat hoc *Bosco n. 133.* ad tales circumstantias, in quibus periculum peccati indeterminati æquè facile declinabitur, ac periculum peccati determinati, v. g. si sciam, intrando domum A. erit periculum detractionis, intrando domum B. erit periculum vel detractionis vel etiam fornicationis, in hoc casu admittit eum peccare gravius, qui intrat domum B, quia exponit se periculo peccatorum plurium, & posset æquè facile declinare utrumque periculum, in aliis autem circumstantiis putat hoc non esse verum, alioquin, inquit, quivis teneretur Religionem ingredi, quia moraliter certus est, si maneat in mundo, se aliquando peccaturum hoc vel illo peccato indeterminatè, & saltem sæpius, quàm in Religione: sed hanc limitationem rejiciunt alii, quia etiam in Religione peccare posset contra vota, contra quæ non peccat in mundo, & quòd prævideat se peccaturum sæpius in mundo, saltem hoc non est ratione alicujus determinatè occasionis proximæ, quam declinare possit aut debeat, quando autem occasio est tantùm communis, rectè probat *Lugo d. 15. s. 4.* non esse obligationem vitandi illam, nec propriè dici proximam.

§. 8. Si periculum, etiam de se absolutè proximum, desinat esse formale, & fiat materiale tantùm, ac re ipsa remotum respectivè ad circumstantias vel personam, licitum est, saltem in necessitate, se illi exponere, ut colligitur ex *Cap. Consultationi, & Cap. Laudabilem, De frigidis*, ubi Papa declarat duos, qui propter impotentiam contraxerant Matrimonium invalidum, posse mansere simul tanquam fratrem & for-

foro-

sororem, & tamen ibi fuit materiale periculum
 peccandi, quod ab illis fieri poterat remotum,
 sicuti fit remotum in illis conjugibus, qui post
 votum continentiae manent cohabitantes, uti
 notat *Hevinus* n. 70., dicens in casibus juris non
 fuisse periculum scandali vel infamiae, ex eo,
 quod fuissent separati, cum causa illa esset pu-
 blicè examinata, sed potius erat scandalum vel
 infamia, si non separarentur. Et valet, quod di-
 ctum est, non tantum quando occasio illius pe-
 riculi est aliquid de se indifferens, uti admittit
Bosco n. 157., sed etiam quando est aliquid
 communiter malum, uti censetur esse aspectus
 puellae nudae. Ratio est, quia tunc non censetur
 esse occasio absolute proxima peccandi, sed ob
 circumstantias fit hic & nunc remota, talis au-
 tem occasio non est intrinsecè mala, cum in se
 non sit peccatum, uti fatentur omnes, & quanti-
 vis intrinsecè sit periculum, tamen hic & nunc
 fit remotum, quod non censetur praesens ma-
 lum animae, ergo potest saltem ex necessitate
 adiri; quod etiam inde convincitur, quia aliter
 non liceret Medicis vel Chirurgis medendi cau-
 sa tangere aliena pudenda, hoc autem licere
 docent omnes, in iis nempe circumstantiis, qui-
 bus possunt periculum de se proximum facere
 remotum, quod faciunt, si tunc, quando ne-
 cessitas proximi & ipsorum officium postulat,
 arment se bonis cogitationibus, firmiterque sta-
 tuant non consentire in delectationem turpem,
 experientia enim docet, quod tunc gratia Dei
 adjuventur, nec consentiant, ideoque tale pe-
 riculum desinit esse proximum respectivè ad il-
 los.

Obji. Quamvis in casu particulari cesset finis legis, non ideo cessat obligatio legis, secundum dicta L. 1. n. 868., ergo quamvis ratio periculi absolute proximi cesset respectu hujus personæ, non ideo cessat obligatio vitandi periculum absolute proximum, ita *Oviedo* n. 51. *Bona-spei* d. 9. n. 123. *Bosco* supra & alii. *R.* 1. n. suppositum ant., nempe quod finis legis cesset in aliquo particulari, si pergat obligare reliquos, secundum dicta L. 1. n. 868. *R.* 2. n. conseq. leges aliz obligant absolute omnes ob communem præsumptionem, quod ratio legis reperitur in omnibus, hinc licet finis legis videatur cessare in aliquo particulari, reipsa non cessat, quia finis ejus erat hoc obtinere, quod præcipitur, qui communiter apud omnes obtinetur per observationem legis, ut loco cit. explicatum est: E contra lex vitandi periculum peccati non est lata ex præsumptione, sed est lex naturalis, tunc tantum obligans, quando ratio dicit esse & manere periculum proximum respectivè ad operantem, nego autem esse legem obligantem ad vitandum absolute periculum de se proximum, si nempe hic & nunc fiat remotum, & non sit conjunctum cum peccato.

Inst. Ergo lex naturalis etiam non prohibebit simplicem fornicationem, si hæc non sit præjudiciosa proli, sed huic antecedenter provideatur de alimentis, & caveantur omnia damna, quæ inde nasci possent, ita *Oviedo* *R.* Non posse omnia caveri, ut fatetur ipse *Oviedo* n. 150., nam inter cætera unum præjudicium & damnum est, nasci extra Matrimonium, & à parentibus, lege alicujus Matrimonii non obligatis ad curan-

curan-

curandam prolem. Quod si quis fingat cessare omne illud, propter quod fornicatio habet oppositionem cum lege naturali, adhuc manet prohibita per legem Dei positivam, non mocha-beris, aliasque humanas, idque ob præjudicia & damna, quæ communiter ex illa sequuntur, quamvis hic & nunc per accidens non sequerentur: de vitando autem periculo materiali peccati nulla talis lex potest ostendi.

271. §. 9. Si quis nullo modo possit facere, ut cum occasione externa non sit conjunctum periculum formale peccandi, dubium est, an sit obligatio eam occasionem externam deserendi, etiam cum quocunque incommodo, quamvis deberet subire jacturam omnium bonorum fortunæ, famæ & vitæ: negant eum ad hoc teneri AA. gravissimi, quos recensent & sequuntur *Lugo De Pœn. d. 14. n. 152. J. Sanch. d. 10. à n. 8. Castrop. T. 2. d. 2. p. 9. §. 3. Tamb. De Confess. L. 2. C. 2. n. 10. Honorat. Fabri In Apologia, Dialogo Anonymi ad Anonymum, Gob. in Quin. T. 5. C. 33. n. 80. & in Exp. T. 7. n. 529. Burgh. Cent. 2. cas. 66. Stoz L. 2. n. 106. Palav. supra, Vind. Gob. p. 2. prop. 13.*, dicuntque non peccare eum, qui ex tali necessitate gravissima manet in occasione proxima, dummodo conetur cavere peccatum adhibeatque nova media, & sit spes, quamvis incerta vincendi: imò extendunt hoc aliqui ad casum, quo quis ex revelatione sciret se peccaturum, si in ea occasione maneret, sed hi audiendi non sunt: Rationem dant priores, quia talis occasio non est peccatum, neque moraliter possibile est eam vitare, ergo est involuntaria, quam quis dicitur potius pati aut permittere,

tere, quàm ponere aut velle. Addit *Palav.* obligationem fugiendi talem occasionem allaturam plura peccata quàm impedituram, quia ordinariè violaretur, ergo non est credibile esse talem obligationem. *Conf.* Quia si esset obligatio cum tam grandi incommodo vitandi occasionem peccati mortalis, etiam esset obligatio vitandi occasionem peccati venialis, quod videtur nimis durum. Atque ex hac doctrina inferunt multa corollaria *J. Sanch.* à n. 9. & *Oviedo* à nu. 158.

E contra *Caj. Lop. Corr. Graff. Lorca, Tann. Carden.* aliique apud *J. Sanch.* & apud *Stoz* supra dicunt non curanda esse talia incommoda, sed moralem impossibilitatem vincendam ac fugienda talia pericula formalia, etiam cum jactura omnium bonorum fortunæ, famæ & vitæ, si aliter excludi non possint, quia homo tenetur etiam cum jactura vitæ evitare omne peccatum, sive, tenetur potius mori, quàm peccare, etiam tantum venialiter, ergo etiam sic tenetur vitare periculum formale peccati, velle enim manere in illo est moraliter velle peccatum, quia tale periculum formale & peccatum sunt moraliter idem; sed nullo casu licitum est velle peccatum, ergo nec tale periculum. *Conf.* Quia imprudenter agis & peccas contra Charitatem propriam, si velis occurrere Leoni, cum periculo mortis corporalis, multò magis, si sic te exponas periculo animæ. *Nec dici potest,* quòd sit tantum permissio peccati, nam licet peccatum alienum permitti possit, tamen concipi non potest, quomodo quis dicatur permittere internum & formale peccatum proprium, si enim permittit, admittit,

ergo peccat, unde sicuti qui ex metu mortis mentitur, peccat, quamvis non mentiretur, si abesset metus mortis, ita peccat, qui ex metu mortis manet in periculo formali, cum quo moraliter est conjunctum peccatum. Si dicas, permitti tantum periculum proprii peccati, contra est, quia Nego hoc licite permitti, uti licite non permittitur proprium peccatum, aut periculum propriæ mortis corporeæ occurrendo Leoni: do itaque, quod aliquando permitti possit occasio externa, removendo periculum formale peccati, sed nego permitti posse periculum formale, quia hoc esset illud cum peccato admittere. *N* iterum refert, quod sit moraliter impossibile fugere tale periculum, eò quod hoc videatur superare humanam infirmitatem; quia cum illa morali impossibilitate adhuc manet libertas sufficiens ad peccandum, uti in illo, qui ex gravissimo metu mortis certò incurrendæ mentitur, quamvis sit moralis impossibilitas non mentiendi, tamen certum est, quod peccet mentiendo, ergo.

Hæc 2. sententia admodum rigida est, at tamen videtur vera, cujus probabilitatem agnoscit Bosco n. 279. Et quamvis pro opposita sententia AA. plurimi; plerique scripserunt ante damnationes variarum propositionum, quæ huic materię magnam lucem attulerunt, unde hæc secunda sententia potest confirmari ex damnatione propositionis 41. ab Alex. VII. facta, *N*on obligandus concubinaris ad ejicendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinaris vulgò Regalo, dum deficiente illo nimis agrè ageret etiam, & alia epulæ tædio magno concubinarium asserebant, & alia famula nimis difficile inveniretur. Et

qua damnatione fit tale argumentum: Retentio concubinæ non est peccatum, sed tantum occasio proxima peccandi, & tamen est obligatio illam removendi, quamvis esset nimis utilis, quamvis postea tedium magnum nasceretur, quamvis vita ideo nimis ægrè ageretur, quamvis nimis difficile reperiretur altera: hæc autem videntur esse gravissima incommoda, nam tedium magno affici, valde ægrè vitam agere, ex iudicio Medicorum sunt morbi graves, ex quibus multi contabuerunt, ergo. Qui primam, benigniorem sententiam volet defendere, legat *Vind. Gob. supra.*

§. 10. Non est obligatio fugiendi periculum leve peccandi, quia alioquin debueratis de hoc mundo exisse, inquit *Apostolus 1. ad Corinth. 5.*, nam ubique serè est hoc periculum: Et Ratio ulterior est, quia periculum leve propriè non est periculum, qui enim iudicaret verè ibi esse periculum, temerè & imprudenter iudicaret, ergo non est obligatio vitandi tale periculum. Ex dictis,

Infertur, opus venialiter malum, imò & indifferens fieri peccatum mortale, si per illud aliquis se exponat periculo formali certo aut probabili peccandi mortaliter, non tamen si se exponat periculo tantum levi.

§. 11. Circa hæc, notanda sunt præterea seqq. 1. Per periculum peccati hæc intelligitur periculum liberi consensûs in peccatum, non autem periculum solius tentationis ad peccatum, nec periculum altariis effectûs mali, licitum est enim, quando abest periculum consensûs, se exponere periculis tentationum, item aliquando turpium motuum & similiarum effe-

Q 2

ctuum,

Stultum, uti sæpe dictum est; hinc tantum dicimus, quod ubi advertitur esse formale periculum consentis in peccatum, tale periculum vitari debeat.

275. 2. Non debet passim absque ratione apprehendi periculum peccati, stultum enim foret nolle loqui cum hominibus, ne quid mali audias, nolle salutare mulierem, ne te seducat &c. imò per hoc temerè judicas vel suspicaris de proximo, quasi esset malus, quod est contra Charitatem & Justitiam, cum quisque debeat præsumi bonus, donec probetur esse malus. Et quamvis per accidens audiretur, aut ab alio ferret aliquid mali, non ideo tu es causa, nec ideo statim consentis: Si autem quis à se ipso timeat periculum, sæpissimè auget illud per illos suos timores, unde expedit, ut sine timore ita agat in omnibus, sicuti videt sine timore agere alios, qui communiter habeantur prudentes & probi; si quid mali præter intentionem sequatur, permittat ac contemnat, & sic faciliùs vincet pericula.
276. 3. In mercatura non est, per se, occasio proxima peccati, hinc potest quis eam exercere, ut rectè *Bosco* n. 251., quia potest quis, si tantum mediocriter sit timoratus, ea peccata vitare, & periculum, quod hinc maximè oritur ab intrinseca cupiditate subjecti aut ab aliis circumstantiis, quæ per accidens se habent ad mercaturam, reddere remotum aut leve.
277. 4. Si militia alicui sit occasio proxima peccandi, ut esse poterit illi, qui militiam sequitur, ut gaudeat libertate, aut impunè agat, quidquid volet, talis tenetur militiam deserere; de cætero
mill.

militia, per se, licita est, nec cenferi debet absolute occasio proxima peccandi, uti rectè Bosco supra.

5. Qui non potest vitare occasionem externam, tenetur periculum formale peccandi cavere per actus internos vel per alia media, hinc filius, qui à patre nequit discedere, nec conversationem cum domestica ancilla cavere, cum qua frequenter peccat, neque facere, ut è domo paterna expellatur, tenetur extenuare periculum formale relaxandi per actus suos proprios, scilicet per magnam detestationem peccati, considerationem extremorum, intensionem propositorum, preces ad Deum, pœnitentias voluntarias, aliaque, quæ ipsi Confessarius suggeret. Quòd si nihilominus maneat periculum proximum, tenetur cum quocumque incommodo, etiam cum dispendio vitæ, abire.

6. Quando occasio externa est conjuncta cum passione vehemente, vel cum habitu vitioso, vel cum forti tentatione, peccat, qui non deserit; quod maximè valet in materia luxuriæ, & quoad aliquos homines, in materia iracundiæ & furti: nec satis est, quòd velit per actus internos tollere periculum formale, quia manet in occasione proxima, nec potest excludere formale periculum, rarissimè enim poterit se ita armare, quin in occasione cadat, uti experientia docet.

7. Qualiscumque sit necessitas se exponendi periculo peccati, semper simul est obligatio avertendi periculum formale peccandi, hinc qui per experientiam scit se communiter non posse avertere hoc periculum, sed solere peccare mortaliter, saltem cogitatione, quando conversatur

Q 3

cum

cum tali socio, loquitur cum illa puella, intemperanter bibit, accedit ad istam domum, &c., absolvi non potest, si hæc nolit efficaciter vitare; Similiter absolvi non potest, si quis antehac motus, re ipsa non removerit occasionem externam, v. g. puellam ex domo; nec satis est, quod nunc proponat, sed debet actu removisse, nisi nunc esset nova & certa ratio iudicandi, quod statim post remoturus esset, quod rarissime credi debet, cum experientia doceat, nimis facile iterum mutari voluntatem, & ita docent DD. universi, inquit J. Sanch. supra n. 6. Ratio autem est manifesta, quia si ante absolutionem non removeat, cum per experientiam sciat se solentia proposita mutare, exponit se periculo proximo postea iterum non removendi, aut saltem non statim removendi, ad quod tamen tenetur sub mortali, ergo exponit se periculo mortalis, & hoc ipso peccat mortaliter, ergo non est capax absolutionis.

381. 8. Quamvis Gob. in Quin. t. 5. c. 32. n. 20. putet absolvi posse quasdam puellas, *Quæ non habent propositum nunquam amplius admittendi procum secum in lectum*, eamque propositionem pro plebeis rusticis in Germania conetur defendere Vind. Gob. prop. 12., tamen hoc prorsus rejiciendum est, licet enim dicant inter sex aut septem vices, quibus admiserint, non solere vel semel aliquid mali agere, ideoque occasionem illam debere respectu illorum censi remotam, tamen id credi non potest nec debet, cum plerumque interveniant oscula, tactus, aspectus, aut saltem cogitationes morosæ, vel desideria, vel commotiones turpes, quæ rustici calet

fortè

fortè non apprehendunt esse peccata, sunt autem, & debent, per se loquendo, obligari ad ea cavenda.

9. Inter occasiones proximas peccandi sunt 282. etiam choreæ, præsertim nocturnæ; quas puellæ cum adolescentibus concurrentes agitant, nam interveniunt oscula, amplexus, gesticulationes turpes, perulantes tactus, sermones impudici &c., à quibus, moraliter loquendo, impossibile est abesse pravas commotiones, imaginationes, delectationes, desideria: hinc *S. Anton.* p. 2. tit. 6. c. 6. §. 2. vocat choreas iter diaboli; *S. Ephrem* pompam diaboli; *S. Chrys.* tripudia, quibus saltat diabolus. Similiter popinarum frequentatio ordinariè habet adjuncta multa pericula peccandi per rixas, detractiones, turpiloquia, inebriationes suæ & aliorum: non putem tamen hæc popinarum pericula respectu plerorumque esse proxima, qualia si sint respectu alicujus, si vitare non velit, non est capax absolutionis.

10. Quod dictum est de periculis mortalium, 283. applicari debet periculis venialium, unde quamvis *Con. de Pœn. d. 2. n. 130.* *Laym. l. 5. t. 6. c. 4. n. 20.* *Tamb. in meth. Conf. l. 1. c. 3. n. 14.* *Palav. de Pœn. n. 292.* *Semery de Pœn. q. 7. p. 3. q. 6.* dicant ad pœnitentiam & remissionem venialium non requiri propositum vitandi occasiones illorum proximas, tamen oppositum est tenendum, quia qui occasiones illas non vult vitare, non vult vitare illa peccata, ergo de illis non habet sincerum & efficacem dolorem aut propositum, uti rectè *Arr. de Pœn. d. 38. nu. 38.* *Bosco n. 248.*

Q 4

Q 46.

284. Q. 46. An veniale aliquando fiat mortale ratione numeri. R.

§. 1. Aliqua sunt venialia, quorum materia & effectus inter se nunquam ununtur in ordine ad constituendum aliquid unum, & talia sunt otiosa verba, mendacia, delectationes sensuum. Item omnia illa, quae sunt circa res preceptas diversis determinate temporibus, ita ut cum tempore obligatio finiatur, uti sunt venialia circa Missas, jejunia, Horas canonicas plurimum dierum, obligatio enim ad illa finitur cum singulis diebus, quibus praecipuntur. E contra alia sunt, quorum materia vel effectus uniri possunt in ordine ad constituendum aliquid unum, sic furta levia eidem facta, ununtur ad constituendum unum damnum grave; multae leves detractiones de fama ejusdem apud eundem ununtur in ordine ad tollendam bonam de eo existimationem; multae leves percussiones ejusdem novum vulnus infligentes ununtur ad effectum inferendae mortis; multae comestiones rerum noxiarum, vel immodicae potationes repetitae ununtur ad effectum notabiliter affligendae valetudinis, multae comestiones parvae in die jejunii ununtur ad effectum nutritionis; multae fabulationes parvae in Missa, multae omissiones parvae in Horis unius diei ununtur ad constituendam omissionem partis notabilis &c.

285. §. 2. Peccata venialia, in quibus materia vel effectus non ununtur, quantumcumque numero multiplicentur, non fiunt mortale, uti recte S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 4. in corp., *Omnia peccata venialia de mundo non possunt habere tantum reatum quantum unum mortale.* Sequuntur omnes communitissime

munissimè, hinc *Castrop. & Ovied.* dicunt id certum esse apud omnes Catholicos, *Rhodes d. 1. q. 3. f. 2.* dicta censeri communiter esse de fide: hinc *Glossa in Can.*, tres sunt, de poen. dist. 1., quæ dicebat ex venialibus fieri posse mortale, jussu Pontificis est deleta, uti refert *Herinx d. 7. n. 56.* Ratio autem est, 1. Quia per venialia, in quæ frequentius labimur, non excludimur à gratia Dei, uti docet *Trid. s. 14. c. 5.* ergo talia venialia, etiam frequentia, non fiunt mortale, si enim unum veniale nullam habeat oppositionem cum gratia, nec multa habebunt. 2. Mortale est in superiore specie, & in supremo ordine peccati, ergo nulla multiplicatio venialium potest illud attingere, sicuti nulla multiplicatio brutorum potest attingere perfectionem speciei, quæ est homo. Et ratio utriusque à priori est, quia quantumcumque multa addatur individua, singula sunt & manent in specie inferiore ac imperfectiore, habentque differentiam essentialiam, quàm species superior, neque invicem faciunt intensionem aut quid perfectius, sed tantum extensionem, ergo ob multiplicationem individuorum in inferiore specie nunquam potest attingi species superior. 3. Sententia illa dicens per multiplicationem venialium fieri mortale, est exposita infinitis scrupulis, semper enim timere poterit homo, ne forsitan per primum veniale, quod committet, impleatur numerus ad mortale requisitus, & sic per omne veniale peccabit mortaliter, quia se exponet periculo peccati mortalis, neque tamen unquam hoc scire poterit, in ordine ad Confessionem.

286. *Obji. 1.* Ex duobus non hominibus, nempe ex corpore & anima, fit homo specie distinctus à singulis partibus: Item ex duobus binariis fit quaternarium in ratione numeri specie distinctum à binariis, ergo ex pluribus venialibus fieri poterit unum mortale. *Conf.* quia ex multis parvis guttis fit unum magnum mare, ergo ex multis parvis peccatis poterit fieri unum magnum. *R. N.* conseq., priora illa habent de se incompletionem physicam ad invicem, & aptitudinem, ut uniantur, hinc unita faciunt unum: Venialia non habent incompletionem ad invicem, nec in quo uniantur in ordine ad faciendum unum mortale. *Ad Conf.* etiam *n. conf.*, mare non est nisi collectio guttarum unitarum, sicuti continuum non est nisi collectio partium unitarum, & in utroque tam partes quàm totum sunt ejusdem naturæ & speciei, non item venialia & mortale: Vide dicenda *n. 291.*

287. *Obji. 2.* *SS. PP.* apud *Bellarmin.* De amiss. gratiæ *l. 1. c. 13.* clarè dicunt ex multis peccatis levibus fieri unum grave, sic *S. Aug. T. 13. in Joan.*, minuta plura peccata, si negligantur, occidunt; minuta sunt guttæ aquæ, flumina implent, minuta sunt grana arenæ, sed si multa arena imponatur, premit atque opprimit. Et *serm. 3. in ps. 98.* *Etsi non singulis suis molibus corruunt, omnia tamen acceruos obruunt;* Item utuntur hoc simili, quodd morbus curabilis, fiat quandoque incurabilis. *R. SS. PP.* tantùm volunt, quodd multa venialia disponant ad mortale, uti eos rectè explicat *S. Thom. ad 1.*, hinc etiam *Eccli. 19.* dicitur, *Qui spernit modica, paulatim decidet;* & *S. Greg. l. 10. mor. c. 9.* *Ex vanitate ad iniquitatem ducimur.* Et illa quidem

dem venialia, quæ fiunt ex indeliberatione vel parvitate materiæ, cum versentur circa idem objectum, circa quod etiam est mortale, directe disponunt ad mortale, causando habitus, qui faciunt ad idem objectum: Reliqua autem, quæ ex genere suo sunt venialia, indirecte tantum disponunt, in quantum tollunt fervorem Charitatis, minuunt timorem Dei, causant majorem audaciam in peccando, demerentur gratias actuales, per quas resisteretur mortalibus. Ad similitudinem, disparitas est, quod morbus curabilis sit dispositio permanens, quæ potest in se augeri usque ad illationem mortis, veniale est actus transiens; & quamvis esset quid permanens, tamen augeri non potest vel latendi per alium actum. Ex his,

Infertur, velle committere omnia ejusmodi venialia, per se & speculativè loquendo, non est 288. mortale, est tamen magna dispositio ad mortale, & in praxi, tali voluntati sæpe conjungitur mortale. *Primam partem tenent Gran. Salas, Castrop. t. 2. d. 2. p. 9. §. 3. n. 5. Oviedo controv. 3. n. 81. Moya t. 1. tr. 6. d. 2. q. 1. contra Sanch. Bonac. Rhod. l. 4. §. 1. & alios.* Ratio autem est, quia committere omnia illa venialia non est mortale, ergo nec velle committere, plus enim est re ipsa committere, quam tantum velle, & volitio committendi non potest majorem trahere malitiam, quam habeat objectum ipsius commissionis. Dixi, per se, nam si aliquod veniale vel aliqua venialium collectio esset alicui periculum proximum peccandi mortaliter, hoc ipso quod vellet tale veniale aut talem collectionem, peccaret mortaliter, uti constat ex dictis à n. 256.

Ratio

Ratio secundæ partis insinuata est n. 287., quia sic dispositus non habet fervorem charitatis, nec magnum Dei timorem, sine quibus non diu perseveratur absque mortali. Deinde talis vult quascumque occasiones remotas tentationum vehementium, & pericula remota peccatorum mortalium, quæ moraliter non evadet absque specialibus gratiis actualibus, quibus se volens reddit indignum, vel re ipsa rejicit, peccando venialiter, hinc in praxi non diu exit sine mortali.

Obji. Religiosus paratus transgredi omnes Regulas sui Ordinis, quamvis non obligantes sub peccato, peccat mortaliter, ergo multo magis paratus transgredi omnes leges obligantes sub peccato veniali. R. Peccat mortaliter, per se & ratione Regularum violandarum, n. per accidens ratione contemptus vel scandali vel damni, quod causat sibi aut Religioni, c. antec., & idem dico ad consequens. Vide dicta l. 4. à n. 58. Item dicta hinc n. 214.

289. §. 3. Si materiz vel effectus multorum venialium uniantur, fieri potest, ut illud, quod de se tantum fuisset veniale, sit mortale, uti habet communis; nam supposito, quod alicui, etiam per vices, furari 20. solidos sit materia gravis, si per vices abstuleris 19., semper peccasti tantum venialiter, si eripias vigesimum, hoc furtum secundum se fuisset leve, jam tamen hic ultimum solidus simul sumptus cum prioribus facit materiam gravem, quam totam censeris velle per ultimum illud furtum, quo volens injustè retinere priores, adhuc accipis illum unum, sicque ferris in illos omnes simul sumptos, adeoque in
damnum

damnum grave alterius, ergo hoc ipso peccas mortaliter. Et idem est in similibus materiis, de quibus dictum est n. 284.

Obji. 1. Ultima acceptio tantum leviter con- 290.
currit ad materiam gravem, non enim addit nisi aliquid leve, ergo non erit magis mortale, quam priores acceptiones, quæ etiam concurrerant ad totam materiam gravem constituendam. R. Huic difficultati satisfactum esse l. 3. p. 1. num. 1005.

Obji. 2. Si multæ materiæ leviss uniantur ad constituendam unam gravem, ergo poterunt etiam multa venialia ratione talis materiæ mo- 291.
raliter uniri ad constituendum unum mortale. Ita Bonæ. spei d. 9. à n. 93. R. n. conf., materiæ uniri possunt, quia una auget alteram: Veniale unum non potest augere alterum: & cur ex omnibus venialibus simul sumptis non possit fieri mortale, satis dictum est n. 285.

Inst. Si quis per 20. actus simul habitos velle eidem furari 20. solidos, singuli actus essent veniale, & tamen talis homo peccaret mortaliter, ergo ex illis 20. venialibus fieret mortale. R. N. 1. partem ant., nam si tales 20. actus possint esse simul, de quo dubitat Arr. d. 48. n. 24., per singulos peccavit mortaliter, quia cognoscit per illos accipi 20. solidos, & singuli actus sunt à voluntate simul tendente in damnum grave, ad quod nihil refert, quod intendatur per unum vel plures actus, ergo hoc ipso singuli actus sunt mortale, & præterea ideo, quia objectum singulorum actuum est complementum damni gravis, ex suppositione aliorum concomitantium.

292. §. 4. Ex principiis positis colligantur seqq. ;
 1. Qui per 20. vices aufert eidem 20. solidos, peccat gravius secundâ vice quàm primâ, & tertîâ, quàm secundâ, sicque deinceps, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 1005.
293. 2. Si fur accipiens vigesimum solidum nihil cogitaret de prioribus ablatiis, aut si restituisse usque ad materiam cum hoc levem, aut si haberet voluntatem restituendi præcedentes, aut si nunc non obligaretur ad illos restituendos, quia vel non posset vel rationabiliter præsumere Dominum remittere, furtum vigesimi solidi non esset nisi veniale, quia moraliter non uniretur cum prioribus, *Rebel. Less. Opied. nu. 109. Merat. n. 5.*
294. 3. Qui semel complevit materiam gravem, & iterum furatur aliquid, etiam leve, quod cum priorè materia ablata faciat unum, iterum peccat mortaliter, uti dictum est l. 3. p. 1. n. 1007, ubi à n. 1006. videri possunt plura etiam huc spectantia.
295. 4. Si sartor singulis Festis toto anno laboret per horam, non peccat mortaliter, quia labores illi non uniuntur in ordine ad inhonorandum unum Festum: si autem uno Festo manè laboret per horam, iterumque sub meridiem, & iterum vespere, peccat mortaliter; quia labores trium horarum (quos suppono esse materiam gravem, secundùm dicta l. 3. p. 1. n. 594.) uniuntur in ordine ad inhonationem unius Festi. Quid dicendum sit, si habeat tres famulos, & singulis imperet, ut successivè vel simul laborarent unâ horâ, dictum est l. 3. p. 1. à n. 580.

5. Si supponamus, quod singulæ Horæ bre- 296.
viarii seorsim præcipiantur, ideoque toties pec-
cetur mortaliter, quot Horæ omittuntur, uti
dicunt Less. & alii, in hac sententia putant aliqui
cum Gob. in Exp. t. 5. n. 609. probabile esse non
fore mortale, si quis in singulis Horis omitteret
duos psalmos cum hymno, quamvis eodē die
omittat saltem 14. psalmos & 8. hymnos, quia
secundum hos AA. illæ partes omissæ pertine-
rent ad diversas horas, ergo non unirentur in
ordine ad unam materiam constituendam: è
contrà tamen in sententia Nav. Silv. Lugo. Stoz,
Tamb. de Confess. l. 2. c. 2. n. 12., quod omnes
Horæ præcipiantur tanquam partes unius inte-
gri officii, quod probabilius dicitur, qui per to-
tum officium tam multum vel paulò plus omit-
tit, quam est integra parva Hora, peccat morta-
liter, quia partes illæ spectantes ad unum ejus-
dem diei officium coalescunt in unam materiam
ejusdem præcepti, & faciunt quantitatem nota-
bilem. Vide dicta l. 4. n. 1203.

Quid dicendum sit, si quis diversis votis vo-
verit pro eadem die diversas materias leves:
item si voverit pro omni die aliquid leve, & o-
mittat multis diebus, dictum est l. 3. p. 1. n. 449.
& 450.

Q. 47. Quomodo veniale possit præterea fieri 297.
mortale. R. Fieri potest, 1. Ex mutatione legis,
quæ prius obligabat leviter, si postea obliget
graviter. 2. Ex mutatione conscientie, quæ prius
dictabat aliquid esse veniale, jam autem dictat
esse mortale, uti de utroque à contrario dictum
est n. 235. 3. Si peccans venialiter actu esset com-
paratus propter illud veniale etiam committere
mor-

mortale, uti sæpius insinuatum est. 4. Si per oppositionem ad aliam virtutem vel legem accedat malitia mortalis, uti dictum est à nu. 117, & exemplum habes n. 241. Quomodo autem veniale fiat mortale ratione scandali, colligi potest ex dictis l. 2. à n. 221.

CAPUT III.

De peccatis capitalibus in specie.

DUBIUM I.

Quid sit superbia, & quale peccatum.

298. **R**esp. I. Superbia est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ: mortalis ex genere suo, si sit consummata & perfecta, id est, si quis ita excellere appetat, ut Deo, Superioribus, eorumque legibus subjici nolit. Imperfecta tamen, quâ quis subjici non renuens iis, quibus debet, & in suo tantum affectu sese magnificat, est tantum veniale, ut docet Cajet. V. Superbia, quia sine Dei & aliorum despectu plus justo se efferre, non est gravis inordinatio: esset tamen gravis, si fieret cum notabili aliorum contemptu, complacendo in aliorum abiectione.
- Resp. II. Filix superbiæ sunt tres, 1. Est præsumptio, quæ est appetitus aggrediendi aliquid supra vires. Est communiter veniale tantum: fit tamen mortale, si damnum Deo aut proximo afferat; v. g. si præsumas jurisdictionem Ecclesiasticam, potestatem Ordinis sacri; item officium Medici, Advocati, Confessarii, &c. sine debita